

Ján Ondračka, Horná Súča

Téma práce:

Náš domáci chov hovädzieho dobytku

Doba pozorovania: november 2022 – marec 2023

Rok vyhotovenia: 2023

Odbornosť: hovädzí dobytok

Veková kategória: od 14 do 18 rokov

Hodnotenie práce: 29,58 b

Práca je mojím vlastným, originálnym dielom.

Podpis autora práce

Obsah

ÚVOD	3
Naša farma	3
Naše stádo	4
Ako funguje naša farma?	6
Pasenie:	6
Pitie:	6
Zimné kŕmenie:	6
Otelenie:	7
Značkovanie dobytká	7
Moja práca:	8
Porážka:	8
Záver	10

ÚVOD

Chov hovädzieho dobytku sa znova vracia do bežného života mnohých ľudí. Ľudia začínajú opäť chápať, aké dôležité a výhodné je si doma vychovať nejaké zvieratá, z ktorých majú úžitok. V dnešnej dobe sa veľké množstvo mäsa dováža z cudziny, ktoré je ošetrované chemickými prostriedkami, aby vydržalo veľmi dlhú cestu do obchodov. Preto sme sa rozhodli si založiť vlastný chov hovädzieho dobytku.

Naša farma

Založenie takej farmy nie je vôbec jednoduchá vec. Najskôr sa pre dobytok musí pripraviť priestor, ktorý budú spásť, musia mať pripravený prístrešok/maštal, v ktorom budú mať seno, vodu a hlavne sucho proti nepriaznivému počasiu. Na založenie farmy potrebujeme súhlas Štátnej veterinárnej správy. Tá musí odsúhlasiť či sú dodržané predpísané podmienky pre chov hovädzieho dobytku. My sme začínali s chovom hovädzieho dobytku bez odborných znalostí. Bolo to pred 4 rokmi. Predtým sme už mali 6 ročnú skúsenosť s chovom oviec. Učili sme sa na vlastných chybách. Na začiatku sme chovali iba býkov. Nakoľko nákup a hlavne dovoz teliat mäsového plemena z blízkeho okolia bol prakticky nemožný, tak sme sa rozhodli, že skúsime chov kráv, aby sme dosiahli stav, kedy budeme mať svoje vlastné teliatka a nemuseli sme ich zháňať. Z ekonomického hľadiska je to pre nás oveľa výhodnejšie. Pre tento účel sme si kúpili jednu kravu, ktorá bola už teľná. Potom ako sa nám úspešne otelila, sme z tej istej farmy kúpili ďalšiu teľnú kravu. Obidve kravy sa nám bez problémov otelili a priviedli na svet zdravé teliatka. Po tejto skúsenosti sme sa rozhodli chov kráv ešte rozšíriť a preto sme ešte zakúpili dve jalovice. Tieto sa už pripustili u nás na farme býkom, ktorého sme mali v stáde. Momentálne už majú zdravé teliatka. Pri chove dobytku je veľmi dôležitý zdravotný stav dojčiacich kráv. Preto pri pozorovaní zvierat a pri prejave určitých náznakov chorôb, ktoré ešte dobre nepoznáme, pozývame na farmu veterinára, aby skontroloval ich zdravotný stav, prípadne im vykonal očkovanie proti parazitom. Niekedy postačí i telefonická rada.

Naše stádo

Na mojej farme chováme deväť kusov hovädzieho dobytka, ale ich počet sa mení podľa toho či sa narodí teliatko alebo dospelý jedinec ide na porážku. Ich plemeno je Charolais a Limousin, Abergen Angus a Americký Simentál. Hovädzí dobytok sa chová na produkciu mäsa a dnes už v malom množstve i na produkciu koží. My chováme mäsové typy hovädzieho dobytka.

Prvá krava, ktorú máme bola už viac krát otelená, mala už päť teliatok. Z toho boli štyria býky a jedna jalovica. Krava má takú červenooranžovú farbu, má sedem rokov. Je to plemeno Abergen Angus. Je vodkyňou stáda. Má zvedavú povahu, vždy keď niečo pri nich robíme, tak zvedavo sa na nás pozerá aj s ostatnými. Nedá si od ostatných kráv a býkov „skákať po hlave,“ a oni vedia, že si k nej nemôžu veľa dovoľovať. Teraz je znova teľná a v máji by sa mala oteliť.

Druhá krava, ktorú máme, bola otelená len jeden krát. Vytelila zdravého býka, ktorý má teraz rok. Teraz je taktiež teľná a mala by sa oteliť v marci alebo začiatkom apríla. Má kávoú farbu s bielou hlavou. Má tri roky a zanedlho bude mať štyri. Má veľké modré oči. Je to plemeno Americký Simentál. Má krotkú povahu. Taktiež je veľmi zvedavá.

Tretia krava, ktorú máme, bola otelená jeden krát a to na Silvestra 2022. Má veľmi veľké rohy, má oranžovočervenú farbu a má biely chvost. Má dva a pol roka. Vytelila tiež býka. Je to asi najzvedavejšia krava z nášho stáda. Okolo očí má biele krúžky. Je to plemeno Limousin. Veľmi jej chutí seno a šrot s krmnou repou. Nebojí sa moc ľudí, takže nie je problém ju pohladkať.

Štvrtá krava, ktorú chováme, má tiež dva a pol roka. Bola otelená taktiež jeden krát a taktiež vytelila býčka. Má tiež veľmi veľké špicaté rohy. Je taktiež oranžovočervená akurát, že nemá biely chvost. S predchádzajúcou kravou sme ich doviezli z jedného chovu, takže majú z celého stáda k sebe najbližšie. Je trochu bojzlivá, je krotká, čiže nezapája sa do žiadnych šarvátok medzi ostatnými. Otelila sa piateho januára tohto roku. Je to taktiež plemeno Limousin. Obdobie gravidity trvá približne deväť mesiacov. Na pripúšťanie týchto kráv máme v stáde plemenného býka. Musí sa dať pozor, aby sa býk nespáril so svojou matkou, preto musíme kupovať nových býkov každý rok. V prvej polovici gravidity nie je možné spoznať voľným okom či je krava gravidná, až kým sa jej nezačne zväčšovať brucho.

Približne dva mesiace pred otelením sa jej začne nalievať vemenó, to znamená, že sa jej vemenó začne vytvárať mlieko.

Prvý býk a teda aj najstarší je potomok vodkyne stáda. Má tmavočervenú farbu. Má cez rok a pol a môže vážiť okolo 600 kilogramov. Má rohy, nemá ich moc veľké, rastú mu smerom do zeme. Má biele brucho. Je to plemeno Abergen Angus. Má krotkú povahu a tiež je moc zvedavý po jeho matke. Chutí mu seno a šrot s kŕmnom repou. Nevadí mu prítomnosť ľudí, teda až do vtedy, kým ich pozná. Stačí, ak by ste mu dali maškrtu a hneď si vás oblúbi.

Druhý býk sa vytelil 22.3.2022. Je to plemeno Americký Simentál. Má okolo 350 kilogramov. Má kávovú farbu. Taktiež má aj rohy, ktoré mu tiež rastú do zeme. Má bojazlivú povahu, ale z toho dôvodu, že je ešte mladý. Keď vyrastie, nebude sa tak báť. Je taktiež veľmi zvedavý a nerobí mu problém vyviešť nejakú nezbednosť.

Tretí býk, ktorého máme, sa vytelil 24.5.2022. Je to taktiež potomok kravy, ktorá vedie stádo. Má tmavo kávovú farbu. Môže mať okolo 300 kilogramov. Je taktiež zvedavý a nie je moc bojazlivý. Je to plemeno Abergen Angus. Okolo očí má biele krúžky.

Štvrtý býk sa narodil tento rok v zime. Môže mať okolo 60 kilogramov. Je hnedočervenej farby. Má biely chvost. Zatiaľ sa všetkého bojí. Ešte nie je označovaný, takže ho to ešte len čaká.

Piaty býk je najmladší. Je bledo šedej farby. Môže mať okolo 50 kilogramov. Taktiež je bojazlivý. Tento má už značky na ušiach.

Ako funguje naša farma?

Pasenie: Keď je leto, tak sú všetky kusy vyhradené z maštale a chodia sa celé dni pásť. Pasienky máme rozdelené na štyri časti, sú veľké asi jeden a pol až tri hektáre. V týchto pasienkoch využívame takzvaný košiarový spôsob pastvy. Dobytok pustíme do jedného košiara, až kým ho nespasú. Keď ho spasú, posunieme ich do vedľajšieho košiara. Tým docielime, že spasený porast sa nám omladí a po vypasení ostatných košiarov je znova pripravený na spásanie. Košiare máme ohradené elektrickým plotom, ktorý je napájaný elektrickým generátorom. Ten vytvára elektrické impulzy, ktoré sú na dotyk nepríjemné, ale život a zdravie neohrozujú. Dobytok sa elektrickému oploteniu začne vyhýbať a zvykne si na pasenie v ohrade. Napriek tomu sa z času na čas jednému alebo viacerým kusom podarí z ohrady utiecť. To sa môže stať napríklad v čase nepriaznivého počasia, kedy konáre stromov zvalia alebo prerušia elektrické vedenie v elektrickom oplotení. V takom prípade musíme dobytok nájsť a nahnať ho späť do ohrady a elektrické oplatenie opraviť. Preto, aby sme predišli týmto poruchám, okolo celej ohrady sme natiahli oceľové lanká, ktoré sú odolnejšie proti mechanickému poškodeniu. Taktiež sme vymenili pevné drevené stĺpy za sklolaminátové tyče, ktoré sú pevné, pružné a ľahké.

Pitie: Zvieratá sa chodia do maštale len napiť. Vodu majú umiestnenú pred prístreškom a za deň vypijú cca päťsto až šesťsto litrov. V zime sa zdržiavajú v maštali. Za deň vypijú okolo tristo až štyristo litrov vody.

Zimné kŕmenie: V zime sa dobytok nepasie, ale im dávame seno, šrot s kŕmnou repou a počas celého roka sa im dáva lízať kamenná soľ, ktorá obsahuje potrebné minerály. Jeden balík sena váži cca 300 kilogramov. To im vydrží tri-štyri dni. Seno si zaobstarávame tak, že dovážame balíky od iných farmárov a menšiu časť sena si zaobstarávame sami. Seno si dorábame tak, že na polia sa zasadí lucerna siata, následne keď vyrastie, sa pokosí, usuší a zbalí do balíkov. Na tento účel sme si zakúpili malotraktor Solis s výkonom 26 koní, slniečkovú hrabačku, diskovú kosačku a balíkovač. Keďže v zime je dobytok celý deň v maštali, tak tam je aj oveľa viac hnoja, ktorý sa im musí vyvážať. Cez zimu sa za deň vyvezie plus mínus päť- šesť fúrikov hnoja. Cez jar a jeseň sa vyvezú dva fúriky, keďže chodia spávať do maštale. Cez leto sa hnoj nevyváža, lebo maštaľ je pre nich zatvorená. Vodu majú položenú pred maštaľou, ktorá je pevne položená, aby sa im neporozlievala. Cez leto sa im voda dopúšťa dva krát za deň, keď sú teplejšie dni tak niekedy aj tri krát za deň. Cez leto sa im nedáva ani šrot s repou a ani seno.

Otelenie: Krava nosí teliatko deväť mesiacov. Naše kravy nepotrebujú žiadnu asistenciu pri otelení. Otelia sa celkom sami na odľahlom mieste v ohrade. Najčastejšie to býva niekde vo veľkých kríkoch. Keď sa otelí, tak teliatko zvyčajne býva na tom istom mieste, kde sa vytelilo asi tak tri – štyri týždne, podľa toho aké je ročné obdobie. Keď je to v zime, tak tam bývajú tak cca dva dni a potom teliatko príde s matkou do maštale. Cez leto na tom mieste býva cca mesiac, aj keď chodí do maštale, stále sa vracia na to miesto. Krava ho tam chodí kŕmiť a popri tom chodí do maštale sa nejest' a napiť. Malé teliatka zo začiatku pijú len mlieko, postupne asi po mesiaci skúšajú jest' trávnu a seno. Krava dojčí teliatko i v ďalšom tehotenstve. Nie zriedka ho pridávajú i ako osem až deväť mesačné. Pokiaľ je narodené teliatko zdravé, tak je životaschopné hneď po narodení. Je veľmi dôležité aby sa teliatko naučilo piť mlieko hneď po narodení.

Značkovanie dobytku: Keď sa teliatko vytelí, tak sa mu musia pripnúť ušné značky z toho dôvodu, aby sme ho prihlásili do centrálnej evidencie hospodárskych zvierat. Značky sa im pripínajú tak, že sa najskôr odchytiť teliatka, aby nemali šancu ujsť. Následne sa na kliešte, s ktorými sa pripínajú značky, nasadia značky a potom sa im značky zacvaknú na uši. Musíme byť pri tom veľmi opatrní, aby sa nič nestalo teliatku a na jeho matku, aby na nás nezaútočila.

Keby sa krava rozhodla, že ide svoje teliatko pred nami chrániť, tak by to mohlo dopadnúť zle. Značkovanie teliat sa musí spraviť najlepšie hneď po narodení, najlepšie do veku dvoch troch mesiacov. Je to problém, pretože teliatko je hneď po narodení obozretné a snaží sa ujsť pred človekom. Výhodou v tomto veku je iba to, že nemá veľkú váhu a je možné ho udržať.

Neskôr by ho bolo treba spútať lanom.

Moja práca: Každé ráno sa musí vykydať hnoj a vyviezť na kopy hnoja za maštal'ou.

Hnojisko je od maštale vzdialené asi pätnásť metrov. K tomu patrí samozrejme aj kŕmenie – seno, kŕmna repa a šrot. Zaberie to asi hodinu, kým sa v zime všetok hnoj vyvezie z maštale. To robí môj otec. Následne sa tak isto hnoj musí vyvážať aj večer. To je moja povinnosť. To zaberie tiež hodinu. Naše kravy sú chované na mäso, takže sa nedoja, je v tom aj výhoda, že sa ušetrí viac času. Keď je hnojisko moc veľké, tak hnoj musíme vyvážať preč z dvora. Vyvážame ho na nákladnom aute na hnojovú jamu, kde si ho potom miestne družstvo rozvozí na polia. Keď vyvážame hnoj z dvora preč, trvá to tri – štyri hodiny. Sú to väčšinou štyri plné vlečky hnoja. Hnoj nahadzujeme aj zhadzujeme ručne s vidlami a lopatou. S tým samozrejme pomáham vždy.

Porážka: Nakoľko hranica pasienkov a maštale sú obmedzené, musíme z času na čas, vybrať jeden kus na porážku. Na tento účel si pozveme profesionálneho mäsiara, ktorý má dostatok skúseností so zabíjaním a porciovaním hovädzieho dobytku. Blízko maštale máme vybudovanú rampu približne 3,5 metra vysokú. Pri tejto rampe spravíme štvorec asi štyri krát štyri metre ktorý ohradíme elektrickým plotom. Do tohto štvorca nalákame vybraný kus na pripravené krmivo, kde ho mäsiar zastrelí. Keď sa nám úspešne podarí zviera usmrtiť, tak prichádza na rad zvliekanie kože, vyberanie vnútorností a porciovanie veľkých kusov mäsa. Na tento účel používame ručný kladkostroj, ktorý zavesíme na spomínanú rampu. Ním zviera zdvíhame postupne vyššie od zeme. Popritom mäsiar sťahuje kožu, vyberá vnútornosti a nakoniec začne zviera porciovať na veľké kusy mäsa. Na tento účel máme pripravené približne sto litrové nádoby, do ktorých sa vkladajú tieto rozporciované časti (krk, stehná, lopatky...). Z menších častí rozporciovaného zvierat'a sa využíva jazyk, líčka, býčie žľazy, pečienka, srdce a chvost výborný na polievku. Následne nádoby vyložíme na auto a privezieme mäso do miestnosti určené na rozkúskovanie. V tejto miestnosti máme pripravený očistený mäsiarsky stôl na porciovanie a ďalšie stoly na uloženie mäsa. Mäso zložíme do miestnosti, tu sa začne mäso vykost'ovať a porciovať na menšie kúsky. Kostí sú veľké, musíme ich narezať

elektrickou pilou na menšie kusy vhodné na varenie. Po naporciovaní mäsa, mäsiar mäso rozváži a pobalí do desať a päť kilových balíkov. Mäso využijeme pre vlastnú potrebu a na predaj z dvora iným vopred dohodnutým záujemcom. Po zabíjačke je potrebné zlikvidovať odpad (črevá, žalúdok, hlavu, kopytá a prípadne kožu). Na tento účel musíme zavolať kafilériu, ktorá tento odpad odvezie a zlikviduje. Pri odvoze odpadu nám ich zamestnanec vystaví potvrdenie, ktoré musíme predložiť do centrálnej evidencie pri odhlasovaní daného zvierat'a z evidencie.

Záver

Myslím si, že zvieratá na našej farme sú chované v dobrom prostredí. Nie sú nikým a ničím stresované, nie sú zatvorené a obmedzené v pohybe. Od malička vyrastajú vo voľnej prírode. Žijú v prirodzenom prostredí, kde si vytvárajú vlastnú hierarchiu v stáde. Tento spôsob hospodárenia je prospešný aj pre prírodu, nie sú používané umelé hnojivá a postreky, lúky a náletové dreviny sú zvieratami spásané a zároveň i prirodzene hnojené. Takýto spôsob hospodárenia je udržateľný i vzhľadom na životné prostredie. Preto chceme vo farmárčení pokračovať, prípadne ho ďalej rozširovať.